

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/149/2017 - 1

Praha 14. 2. 2018

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 1. 2. 2017 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 29. 9. 2011 a zaplacení částky ve výši 44.924 Kč s příslušenstvím, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění pro její rozpor se zákonem, a to z důvodu nedostatečné způsobilosti Instituce k uzavření pojistné smlouvy a neurčitosti jejího obsahu. Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy nebo náhrady škody způsobené protiprávním jednáním Instituce.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 29. 9. 2011 pojistnou smlouvu o životním pojištění č. ■ s obchodním názvem Životní pojištění PROFI Invest, s počátkem pojištění dne 1. 10. 2011, ve které si současně sjednali základní pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč a měsíční pojistné ve výši 3.000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a. s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4, verze ZP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné podmínky, verze ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel

může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při nabízení a poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

3. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že dne 29. 9. 2011 uzavřel s Institucí Pojistnou smlouvu prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele Instituce, společnosti OVB Allfinanz, a. s., IČO 48040410, se sídlem Baarova 1026/2, 140 00 Praha 4.

Navrhovatel namítá, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná pro nedostatek způsobilosti Instituce takovou smlouvu uzavřít ve smyslu § 38 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Navrhovatel argumentuje, že pro investiční životní pojištění je charakteristické, že výše pojistného plnění závisí na výnosech z investování pojistného s tím, že investiční riziko nese pojistník. Jde sice o spojení rizikového životního pojištění a investování, nicméně se stále musí jednat o pojištění, tzn., že nelze potlačit jeho pojistnou funkci do takové míry, že o pojištění již fakticky nepůjde. Navrhovatel argumentuje, že z výše pojistné částky sjednané v Pojistné smlouvě vyplývá, že právě v tomto případě je pojistná složka potlačena na minimum a je zcela formální s tím, že dominantní část naopak tvoří složka investiční a že předmětem Pojistné smlouvy tak vlastně není pojištění, ale investiční služby, protože pokud není zachována pojišťovací činnost a pojistnou smlouvou nedochází k převzetí pojistného rizika, nemůže se jednat o pojistný produkt, neboť nesměřuje k získání pojistné ochrany, ale k zhodnocení peněžních prostředků.

Navrhovatel argumentuje, že činnost pojišťovny přitom spočívá výhradně v provozování pojištění, které je historicky chápáno jako přenesení rizika negativních důsledků nahodilosti na pojišťovnu, která ze zaplaceného pojistného vytváří kolektivní rezervu na krytí rizik a že pojmovým znakem pojištění je tedy přebírání pojistných rizik pojišťovnou, jak vyplývá i z § 6 odst. 1 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (dále jen „zákon o pojišťovnictví“), tedy že „*pojišťovna nebo zajišťovna je oprávněna provozovat pouze pojišťovací nebo zajišťovací činnost a činnosti s ní související povolené jí příslušným orgánem dohledu.*“ Navrhovatel odkazuje na definici pojišťovací činnosti v § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pojišťovnictví, a definici pojistné smlouvy v § 2 zákona o pojistné smlouvě. Navrhovatel dovozuje, že pojišťovna je způsobilá činit pouze právní úkony, které naplňují znaky pojišťovací činnosti a při kterých pojišťovna přebírá pojistné riziko a současně odkazuje, že zákon o pojišťovnictví omezuje způsobilost pojišťovny k právním úkonům ve smyslu § 19a odst. 1 občanského zákoníku a všechny úkony učiněné pojišťovnou, a tedy Institucí, nad rámec této způsobilosti se musí posoudit jako neplatné ve smyslu § 38 odst. 1 občanského zákoníku.

Navrhovatel současně dovozuje, že Pojistná smlouva je neplatná, protože v ní chybí podstatné náležitosti pojistné smlouvy, a to zejména stanovení rozsahu pojistného plnění. Navrhovatel odkazuje, že rozsah nároků z Pojistné smlouvy je upraven v článku 2, bodu 1 Doplňkových pojistných podmínek s tím, že rozsah plnění je vždy závislý na kapitálové hodnotě pojištění, pro jehož výši je klíčová výše pojistného. Navrhovatel namítá, že Pojistná smlouva ani Pojistné podmínky nerozlišují mezi pojmem pojistné a běžné pojistné a tím činí

tento pojem neurčitým. Nejasnost tohoto pojmu způsobuje potíže při výkladu jednotlivých ustanovení Doplnkových pojistných podmínek, které jsou zásadní pro stanovení výše kapitálové hodnoty pojištění a dochází tak k rozporu mezi jednotlivými ustanoveními Pojistných podmínek a v důsledku této terminologické nejasnosti nelze dostatečně vyložit pojmy pojistné, běžné pojistné a rizikové pojistné, což znemožňuje určit rozsah pojistného plnění z Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že dalším neurčitým pojmem v Pojistné smlouvě je pojem kapitálová hodnota, který je opět klíčový pro stanovení výše pojistného plnění. Kapitálová hodnota se člení na kapitálovou hodnotu s garantovanou technickou úrokovou mírou a negarantovanou. Podle bodu 2.5. Doplnkových pojistných podmínek se kapitálová hodnota „snižuje k 1. dni každého zúčtovacího období o rizikové pojistné za základní pojištění, počáteční a správní náklady a poplatky. Kapitálová hodnota se zvyšuje o zaplacené pojistné. Kapitálová hodnota se může měnit s ohledem na vývoj cen podílových jednotek jednotlivých vnitřních fondů. Dále se kapitálová hodnota může snižovat o mimořádné výběry.“ Doplnkové pojistné podmínky však již nespecifikují způsob rozúčtování rizikového pojistného, počátečních a správních nákladů mezi jednotlivé kapitálové hodnoty. Z praxe pak vyplývá, že Instituce nespecifikovanou část běžného pojistného ukládá do kapitálové hodnoty s garantovanou úrokovou mírou, což činí v rozporu s Pojistnou smlouvou, podle které Navrhovatel alokuje 100% pojistného.

Navrhovatel namítá, že v Pojistné smlouvě chybí výklad pojmů počáteční náklady, správní náklady a inkasní náklady, o které se snižuje kapitálová hodnota pojištění; podle Všeobecných pojistných podmínek je pojistitel oprávněn účtovat pojistníkovi poplatky podle aktuálního přehledu poplatků přístupném na obchodním místě pojistitele, ale tento dokument však nebyl součástí Pojistné smlouvy, a proto nelze na základě Pojistné smlouvy stanovit počáteční a správní náklady.

Navrhovatel tvrdí, že Instituce informace o výši poplatků záměrně neuváděla a ani to neměla v úmyslu, proto v důsledku této neznalosti není možné stanovit částku, o kterou se snižuje kapitálová hodnota pojištění, která přímo ovlivňuje výši pojistného plnění, což způsobuje neurčitost rozsahu pojistného plnění, a proto je Pojistná smlouva neplatná podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

Navrhovatel namítá, že z Pojistné smlouvy nevyplývá způsob, jakým se bude oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele v souladu s § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, protože podle článku 2, bodu 3. 2. Doplnkových pojistných podmínek má oprávněná osoba právo na podíl na výnosech pojistitele za předpokladu, že o tom rozhodne představenstvo společnosti, a v rozsahu, který představenstvo společnosti určí. Navrhovatel argumentuje, že takové ujednání je však nepřiměřeným ustanovením ve smyslu § 56 odst. 3 písm. c) občanského zákoníku, protože zatímco povinnosti pojistníka jsou stanoveny jasně, povinnost pojistitele je závislá na jeho vůli. Z těchto důvodů shledává Navrhovatel toto ustanovení neplatným. Pojistná smlouva tak neobsahuje podstatnou náležitost, a je proto absolutně neplatná.

Navrhovatel namítá, že v Pojistné smlouvě nebyly platně sjednány poplatky a náklady hrazené v souvislosti s Pojistnou smlouvou a také nebylo platně sjednáno stanovení odkupného. Navrhovatel připouští, že byl sice seznámen s existencí poplatků, ale nikoliv s jejich výší a že samotná tato výše je však podstatnou náležitostí Pojistné smlouvy, protože ovlivňuje výši pojistného, která bude investována. V této souvislosti Navrhovatel odkazuje na závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 1845/11, a v nálezu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11. Navrhovatel dovozuje, že Instituce proto snižovala kapitálovou hodnotu pojištění neoprávněně a celá strhávaná částka měla být alokována podle vůle Navrhovatele vyjádřené v Pojistné smlouvě.

Navrhovatel argumentuje, že výše kapitálové hodnoty pojištění je podstatná také pro určení výše odkupného při předčasném zániku pojištění. Pojistná smlouva zanikla bez výplaty odkupného s tím, že Instituce nepředložila Navrhovateli podrobné vyúčtování pojistného a

výpočet odkupného. Navrhovatel nikdy neobdržel kompletní informace o srážkách prováděných na vrub pojistného či kapitálové hodnoty, ani vyúčtování odkupného, a proto dosud nemohl provést kontrolu řádného plnění ze strany Instituce.

Navrhovatele požaduje, aby finanční arbitr v případě, že neposoudí Pojistnou smlouvu jako absolutně neplatnou, posoudil skutkový stav jako škodu, která vznikla Navrhovateli a jejíž výše odpovídá neoprávněně strhávaným nákladům a poplatkům v důsledku protiprávního jednání Instituce. Tímto protiprávním jednáním je podle Navrhovatele výkon činnosti Instituce v rozporu s odbornou péčí tak, jak je to vyžadováno v § 6 zákona o pojišťovnictví s tím, že Navrhovatel současně odkazuje na úřední sdělení České národní banky ze dne 14. 5. 2012, zveřejněné v částce 6/2012, ve kterém je splnění této povinnosti blíže rozvedeno. Česká národní banka zde současně konstatuje, že i když Instituce použije k výkonu své činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, nezbavuje se v souladu s § 420 odst. 2 občanského zákoníku odpovědnosti za případné porušení svých povinností spočívajících v povinnosti uzavírat smlouvy s odbornou péčí. Instituce informace o nákladové složce nezveřejňovala úmyslně, tedy i škodu způsobila úmyslně, a proto se na promlčení nároku Navrhovatele musí použít desetiletá promlčecí doba podle § 106 odst. 2 občanského zákoníku. Pokud by Instituce postupovala s odbornou péčí, formulovala by Pojistnou smlouvu jednoznačně, předložila by Navrhovateli všechny potřebné dokumenty a neuzavírala by Pojistnou smlouvu, ve které chybí podstatné náležitosti pojistné smlouvy stanovené zákonem, nevznikla by Navrhovateli škoda, protože by takovou smlouvu nikdy neuzavřel. Svým jednáním tak Instituce způsobila Navrhovateli škodu, která odpovídá částce, o kterou Instituce Navrhovateli snížila odkupné z důvodu nákladů a poplatků, které si Instituce strhávala. Instituce si svých povinností při uzavírání Pojistné smlouvy byla velmi dobře vědoma, neboť vyplývají z § 5 zákona o pojišťovnictví a z § 4 odst. 1 a 3 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Obsah odborné péče je znám i z Úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012. Instituce však přistoupila ke zveřejnění požadovaných informací až v přehledu poplatků s účinností od 1. 7. 2013. Navrhovatel netvrdí, že Instituce uzavírala pojistné smlouvy s úmyslem obohatit se na úkor pojistníků, ale z jejího jednání nelze dojít k jinému závěru, že Instituce s možnými následky svého protiprávního jednání byla srozuměna.

Pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby na vydání bezdůvodného obohacení je podle Navrhovatele rozhodný okamžik, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. Navrhovatel tvrdí, že uvedené skutečnosti se dozvěděl až 21. 12. 2016 po poradě s odborníkem, a proto subjektivní promlčecí doba začala plynout až od tohoto dne a Navrhovatel tak uplatnil svůj nárok včas.

Navrhovatel namítá, že námitka promlčení, kterou vznesla Instituce, je v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR, která však dosud neřešila smluvní vztah ze smlouvy investičního životního pojištění, který je specifický, a proto i finanční arbitr musí posuzovat rozpor námítky promlčení s dobrými mravy s ohledem na tuto skutečnost. Ustanovení Pojistné smlouvy jsou neplatná pouze z důvodů na straně Instituce, Navrhovatel neměl pochybnosti o jejich platnosti, Instituce v průběhu let úmyslně nezveřejňovala úplný přehled poplatků, Navrhovatel nezavinil uplynutí běžné tříleté promlčecí doby, zánik nároku by pro Navrhovatele byl nepřiměřeně tvrdým postihem a ze strany Instituce se nejednalo o ojedinělý případ, nýbrž o systematickou činnost. Marketingová kampaň Instituce na prodej svých produktů vedená po celé republice tyto produkty označovala jako „takové lepší spoření“, přičemž Instituce si musela být dobře vědoma toho, že se nejedná o spoření, ale o pojištění. Současně některé výstupy z tzv. simulační kalkulačky byly neúplné a zcela vědomě zdůrazňovaly spořicí složku pojištění bez zmínky o jeho nákladech. Podle Navrhovatele neposkytovala Instituce pojišťovacím zprostředkovatelům úplné a pravdivé informace o produktech životního pojištění, v důsledku čehož ti zprostředkovatelé uzavírali pojistné smlouvy na základě smyšlených informací. Navrhovatel dále argumentuje, že dokument nazvaný Sazebník PROFÍ INFO vůbec neobsahoval údaje o nákladech a poplatcích spojených s těmito smlouvami. Jelikož Instituce tyto informace ani nezveřejňovala, neměl zájemce o pojištění možnost se se skutečnými

náklady seznámit. Instituce dokonce v jednom ze svých materiálů používá v souvislosti s produktem PROFÍ Invest pojmy jako je běžný účet, tedy není pochyb o tom, že Instituce chtěla případné zájemce přesvědčit o tom, že se ve skutečnosti nejedná o pojištění, ale výhodné spoření s rychlým přístupem k penězům.

Navrhovatel dovozuje, že Instituce i po uzavření Pojistné smlouvy pokračovala ve svých nekalých praktikách vůči Navrhovateli již jen tím, že mu zasílala výroční dopisy, které měly Navrhovatele informovat o stavu pojištění, ale informace zde uvedené byly podány netransparentním způsobem a nebylo možné z nich určit skutečnou hodnotu pojištění.

Navrhovatel požaduje vydání bezdůvodného obohacení ve výši 44.924 Kč, jako rozdíl mezi zaplaceným pojistným a mimořádným výběrem Navrhovatele, a to včetně zákonného úroku z prodlení počítaného ode dne podání návrhu na zahájení řízení. Navrhovatel pro případ, že finanční arbitr nerozhodne o neplatnosti Pojistné smlouvy, požaduje náhradu škody, která mu vznikla úmyslným porušením povinnosti Instituce jednat s odbornou péčí. Navrhovatel dále požaduje, aby v případě, že finanční arbitr nerozhodne o vydání bezdůvodného obohacení, protože Pojistná smlouva je neplatná, určil, že Pojistná smlouva je neplatná, popř. že náklady a poplatky účtované Institucí nebyly platně sjednány. Právní zájem na určení Navrhovatel odůvodňuje odkazem na § 42 občanského zákoníku, tedy že má právo domáhat se náhrady škody vzniklé z neplatného právního úkonu, a tím, že platby na Pojistnou smlouvu uplatňoval jako odčitatelnou položku od základu daně z příjmu fyzických osob. V případě neplatnosti Pojistné smlouvy podá dodatečné daňové přiznání a bude požadovat po Instituci případně zákonné sankce stanovené správcem daně jako náhradu škody, která mu vznikne v příčinné souvislosti s jednáním Instituce, která sama způsobila neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel požaduje, aby si finanční arbitr opatřil u Instituce podklady o výši poplatků za správu podkladových aktiv účtovaných si poskytovatelem a podklady o vyplacené provizi pojišťovacímu zprostředkovateli.

Navrhovatel současně navrhuje, aby finanční arbitr spojil toto řízení s řízením vedeným před finančním arbitrem pod sp. zn. FA/ZP/148/2017.

5. Tvrzení Instituce

Instituce nárok Navrhovatele odmítá v plném rozsahu co do důvodu i výše.

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela dne 29. 9. 2011 Pojistnou smlouvu, ale současně namítá, že návrh Pojistné smlouvy byl Navrhovateli předán s dostatečným časovým předstihem, včetně kompletní smluvní dokumentace, zejména Všeobecnými pojistnými podmínkami a Doplnkovými pojistnými podmínkami. Pojistná smlouva zanikla pro neplacení pojistného dne 1. 2. 2014.

Pokud jde o přehled poplatků, Instituce namítá, že ho měl Navrhovatel k dispozici a byl současně k dispozici na všech obchodních místech Instituce a rovněž na jejím webu. Počáteční náklady byly účtovány za celou pojistnou dobu, správní náklady pouze za dobu trvání pojištění.

Instituce namítá, že výklad Navrhovatele o nedostatku způsobilosti Instituce k uzavření Pojistné smlouvy je nesprávný, protože v Příloze č. 1 zákona o pojišťovnictví jsou uvedena odvětví životních pojištění, mezi kterými je i „*pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti*“. Tvrzení Navrhovatele, že Pojistná smlouva byla uzavřena v rozporu se zákonem o pojistné smlouvě a zákonem o pojišťovnictví, Instituce odmítá a současně odkazuje na § 3a odst. 1 obchodního zákoníku, podle kterého „*povaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání, tím není dotčen §49a Občanského zákoníku*“. Nelze tedy z údajného

překročení způsobilosti k právním úkonům činit automaticky závěr, že právní úkon je neplatný.

K tvrzení Navrhovatele, že Instituce nepřebírá pojistné riziko v případě pojištění pro případ dožití, Instituce namítá, že v případě, že je sjednáno pojištění pro případ smrti nebo dožití pojistitel přebírá pojistné riziko vždy, a to bez ohledu na výši sjednané pojistné částky, neboť pojistitel nemůže ovlivnit, zda pojistná událost vůbec nastane, a nemůže ovlivnit ani míru pravděpodobnosti jejího vzniku. Pojistným plněním v případě pojistné události není jen pojistná částka, ale i hodnota podílového účtu ke dni vzniku pojistné události, popř. ke sjednanému dni konce pojištění. Přesná výše pojistného plnění tak nemůže být známa v den sjednání smlouvy a nebyla známa ani v den uzavření Pojistné smlouvy.

Pokud jde o tvrzení Navrhovatele, že mu byl produkt prezentován jako výhodná forma spoření pro zhodnocování finančních prostředků, která je vhodnější než jiné bankovní produkty, Instituce namítá, že se jedná o účelové a ničím neprokázané tvrzení Navrhovatele, protože ze žádné dokumentace nevyplývá exkluzivita sjednaného pojistného produktu ani, že by se jednalo o formu spoření.

Instituce odkazuje na soudní judikaturu týkající se tzv. průměrného spotřebitele a principu autonomie vůle, a to například na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, a rozhodnutí ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009, a dále na závěr Nejvyššího soudu ČR v rozhodnutí ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009, že *„je třeba zdůraznit, že i ochrana spotřebitele má své meze a v žádném případě ji nelze pojímat jako obranu jeho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti“*.

Co se týče nákladovosti produktu, Instituce namítá, že Navrhovatel měl dostatečné podklady s tím, že ze samotného článku 1, bodu 3 Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, o jaké náklady a poplatky je Instituce oprávněna snižovat kapitálovou hodnotu pojištění. Je tedy jasné, že se nejedná o beznákladový produkt.

K neurčitosti pojmů pojistné, běžné pojistné a rizikové pojistné Instituce namítá, že pojem „pojistné“ je definován v zákoně o pojistné smlouvě, stejně tak jako pojem „pojistné období“ a není tedy pochyb, co tyto používané pojmy znamenají. Instituce rovněž odmítá, že by byl pojem „kapitálová hodnota“ neurčitý, a rovněž odmítá neurčitost stanovení způsobu, jakým se bude oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele s tím, že argumentuje, že tvrzení Navrhovatele je postaveno na vadné argumentaci, protože odkazuje na článek 2, bod 3.1. Doplňkových pojistných podmínek, který upravuje podíl na výnosech z finančního umístění aktiv, kde nejde o výnosy z podnikání pojistitele, ale způsob bonifikace oprávněných osob.

Instituce vznáší námitku promlčení vůči všem nárokům vzniklým přede dnem 1. 2. 2015 a současně potvrzuje, že Navrhovateli vyplatila dne 29. 11. 2013 Navrhovateli mimořádné pojistné ve výši 26.000 Kč, a proto současně vznáší námitku započtení takto vyplacené částky.

Instituce odmítá argumentaci Navrhovatele, že námitka promlčení, kterou vznesla, je v rozporu s dobrými mravy, neboť soudní praxe je jednotná, že institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích, je institutem zákonným a uplatnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, přičemž Instituce odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, a další. V projednávané věci se podle Instituce nevyskytly žádné okolnosti, které by měly za následek, že námitka promlčení vznesená Institucí odporuje dobrým mravům.

6. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale vzhledem ke vznesené námitce promlčení se nepodařilo finančnímu arbitrovi smíru dosáhnout.

7. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcné a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení platnosti Pojistné smlouvy, resp. její neplatnosti pro rozpor se zákonem a pro její neurčitost a posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 44.924 Kč.

7.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel s Institucí uzavřeli na základě Návrhu na uzavření Pojistné smlouvy ze dne 29. 9. 2011 Pojistnou smlouvu, která zanikla ke dni 1. 2. 2014 pro neplacení pojistného bez výplaty odkupného. Navrhovatel zaplatil na základě Pojistné smlouvy Instituci pojistné v celkové výši 69.000 Kč a provedl dne 29. 11. 2013 mimořádný výběr ve výši 26.000 Kč.

7.2 Námitka promlčení

Před posouzením sporného nároku Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námítky promlčení, kterou vznesla Instituce. Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. prověřovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovateli nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námitky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“. Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevylučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námítky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, na které odkazuje i sám Navrhovatel, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením

právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že *„Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“*

Pojistnou smlouvu uzavřely strany sporu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že *„[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.“*

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) *„řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“* řídí dosavadními právními předpisy. Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou pro spor mezi Navrhovatelem a Institucí je tedy zákon o pojistné smlouvě a občanský zákoník, protože zákon o pojistné smlouvě obsahoval speciální úpravu promlčení pouze ve vztahu k právu na pojistné plnění.

7.3 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje. Finanční arbitr posuzuje absolutní neplatnost Pojistné smlouvy z úřední povinnosti.

Finanční arbitr posuzuje nárok Navrhovatele jako žalobu na plnění a jelikož Navrhovatel neprokázal, že by měl naléhavý právní zájem na samotném určení neplatnosti Pojistné smlouvy (viz odůvodnění v části 7. 6. nálezu), bylo by v rozporu se zásadou procesní ekonomie posuzovat platnost Pojistné smlouvy, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti, je-li nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčen.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení upravuje § 107 občanského zákoníku, že, *„(1) Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. (2) Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo. (3)*

Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.“

Při posouzení počátku subjektivní promlčecí lhůty vychází finanční arbitr z ustálené judikatury, např. ze závěrů Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 28 Cdo 539/2012, že „[P]ro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 107 odst. 1 obč. zák. je rozhodný okamžik, v němž se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal, tedy subjektivní moment, v němž se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení u soudu [.....] Vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit, aniž by bylo významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a dovodit, zda na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení.“ V souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, platí: „V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je takovou rozhodující vědomostí znalost oprávněného těch skutkových okolností, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005). Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).“

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3306/2007, dovodil, že subjektivním okamžikem, kdy žalobce jako oprávněný zjistil skutečnosti, ze kterých mohl dovodit, že právní úkon, na jehož základě plnil, je neplatný, je okamžik, kdy zjistil, že prostředky vynaložil marně a že se mu nedostane očekávané protiplnění.

Finanční arbitr dovozuje, že takovým subjektivním okamžikem pro Navrhovatele byl okamžik, kdy se dozvěděl, že mu z ukončené Pojistné smlouvy nebude vyplaceno žádné odkupné. V tento okamžik si Navrhovatel mohl učinit závěr o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, resp. že se Instituce na jeho úkor obohatila (Navrhovatel věděl, že na pojistném zaplatil 69.000 Kč a Instituce mu vyplatila v podobě mimořádného výběru pouze 26.000 Kč), současně Navrhovatel věděl proti komu případnou žalobu směřovat, protože byl ve smluvním vztahu pouze s Institucí, Instituci pravidelně hradil platby pojistného. Není přitom rozhodné, zda a kdy si Navrhovatel utvořil právní závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy či jejích jednotlivých ustanovení, neboť tato skutečnost je pouze otázkou právního posouzení, nikoliv skutkovou (srov. např. závěry Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 17. června 2008, sp. zn. 28 Cdo 1840/2008). Finanční arbitr vzal za prokázané, že Pojistná smlouva byla ukončena ke dni 1. 2. 2014. Instituce informovala Navrhovatele o zániku Pojistné smlouvy ke dni 1. 2. 2014 v dopise ze dne 25. 2. 2014. Z dopisu současně nevyplývá, že by Navrhovateli vznikl nárok na vyplacení odkupného v určité výši. Finanční arbitr má tak za prokázané, že Navrhovatel již v únoru 2014 zaznamenal újmu ve své majetkové sféře a současně tedy i možnou neplatnost Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr vzal za prokázané, že subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení začala plynout nejpozději 1. 2. 2014. Subjektivní promlčecí lhůta uběhla nejpozději v roce 2016, tedy před zahájením řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr konstatuje, že i kdyby nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy zjistil, nemohl by jej Navrhovateli z důvodu jeho promlčení přiznat.

Z důvodu dřívějšího uplynutí subjektivní promlčecí lhůty se objektivní promlčecí dobou v rámci hospodárnosti řízení dále nezabýval, neboť by to s ohledem na promlčení tvrzeného nároku pro výsledek řízení před finančním arbitrem nemělo význam (srov. závěry Nejvyššího soudu České republiky v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009,

že „U práva na vydání bezdůvodného obohacení je stejně jako u práva na náhradu škody stanovena dvojitá, kombinovaná promlčecí doba, tj. subjektivní a objektivní. Tyto dvě promlčecí doby počínají, běží a končí nezávisle na sobě. Subjektivní promlčecí doba je kratší - dvouletá, objektivní promlčecí doba je buď tříletá u nezaviněného a nedbalostního bezdůvodného obohacení, nebo desetiletá, jedná-li se o úmyslné bezdůvodné obohacení. Pro vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby platí, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že oprávněnému ještě běží druhá promlčecí doba. Pokud marně uplynula alespoň jedna z uvedených lhůt a je vznesena námitka promlčení, nelze právo přiznat.“).

7.4 Promlčení práva na náhradu škody

Podle § 106 odst. 1 občanského zákoníku se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle § 106 odst. 2 občanského zákoníku se nejpozději právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla. Právo se přitom promlčí, jakmile uběhne alespoň jedna z lhůt stanovených v § 106 odst. 1 a 2 občanského zákoníku. Právní pojem „škoda“ definuje obvykle právní teorie i praxe jako újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřena penězi.

Pro posouzení, zda je právo na náhradu škody promlčené, či nikoliv je rozhodující určení okamžiku, se kterým je spojen začátek běhu subjektivní promlčecí doby, tedy okamžiku, kdy se Navrhovatel dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Ze závěru Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 4773/2001, vyplývá, že „Pro počátek běhu dvouleté subjektivní lhůty k uplatnění práva na náhradu škody je rozhodné, kdy se poškozený dozví o již vzniklé škodě (nikoli tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. Při posuzování otázky, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě (nikoli z jeho předpokládané vědomosti o této škodě). Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozvěděl o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu (viz R 3/1984 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).“

Podle závěru Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3306/2007, platí, že „Z hlediska promlčení nároku z odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku neplatnosti právního úkonu jsou rozhodujícími informacemi ve smyslu uvedeného skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit, že právní úkon (smlouva) je neplatný, a informace o subjektu, jemuž lze přičíst zavinění na způsobení neplatnosti právního úkonu (smlouvy).“ Nejvyšší soud v daném případě ztotožnil subjektivní moment, kdy žalobce jako oprávněný zjistil skutečnosti, z nichž mohl dovodit, že právní úkon, na jehož základě plnil, je neplatný, s okamžikem, kdy zjistil, že prostředky vynaložil marně a že se mu nedostane očekávané protiplnění.

Finanční arbitr dovozuje, že takovým subjektivním momentem pro Navrhovatele byl okamžik, kdy se dozvěděl, že mu Instituce z ukončené Pojistné smlouvy nevyplatí žádné odkupné a že jediným plněním z Pojistné smlouvy byl mimořádný výběr ve výši 26.000 Kč. V tento okamžik si Navrhovatel mohl učinit závěr o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou a že mu Instituce svým jednáním způsobila škodu, současně Navrhovatel věděl proti komu případnou žalobu směřovat, protože byl ve smluvním vztahu pouze s Institucí, Instituci pravidelně hradil platby pojistného.

Finanční arbitr vzal za prokázané, že Pojistná smlouva skončila pro neplacení pojistného dne 1. 2. 2014. Instituce zaslala Navrhovateli oznámení o této skutečnosti v dopise ze dne 25. 2. 2014. Ještě předtím v dopise, upomínce, ze dne 8. 11. 2013 Instituce informovala Navrhovatele, že v případě, že neuhradí dlužné pojistné do 31. 1. 2014, pojištění vzniklé

z Pojistné smlouvy zanikne. Finanční arbitr má tak za prokázané, že Navrhovatel újmu ve své majetkové sféře skutečně zaznamenal nejpozději v únoru 2014, když zjistil, že ačkoliv na Pojistnou smlouvu zaplatil pojistné v celkové výši 96.000 Kč, od Instituce obdržel plnění v celkové výši 26.000 Kč. Již v tomto okamžiku měl Navrhovatel možnost podat žalobu k soudu, neboť otázka, zda tuto ztrátu žalovat jako náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy, je pouze otázkou právní kvalifikace.

Tvrzení Navrhovatele, ve kterém odsouvá počátek znalosti o vzniku škody ke dni 21. 12. 2016, kdy byla vyhotovena právní analýza, považuje finanční arbitr za účelové a nemající oporu ve skutkových zjištěních. Bylo-li pro Navrhovatele důležité konzultovat jeho domnělý nárok s právním zástupcem, nic mu nebránilo tak učinit ihned po ukončení Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr má za prokázané, že subjektivní promlčecí doba práva na náhradu škody začala plynout nejpozději v únoru 2014 a marně uplynula v únoru 2016, tedy opět před zahájením řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr konstatuje, že i kdyby nárok Navrhovatele na náhradu škody zjistil, nemohl by jej Navrhovateli z důvodu jeho promlčení přiznat.

Vzhledem ke skutečnosti, že v době podání návrhu na zahájení řízení uplynula subjektivní promlčecí doba, nezabýval se již finanční arbitr v souladu se zásadou procesní ekonomie během objektivní promlčecí doby a v této souvislosti se ani nevypořádal s tvrzením Navrhovatele o úmyslném způsobení škody Institucí a uplatnění desetileté objektivní promlčecí doby, neboť případné zjištění úmyslu by na promlčení práva na náhradu škody nemělo vliv, protože právo se promlčelo marným uplynutím subjektivní promlčecí doby. Finanční arbitr současně odkazuje na argumentaci týkající se počátku, běhu a skončení kombinované promlčecí doby uvedenou v části 7. 4. nálezů.

7.5 Naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy

Podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že musí účastník řízení, v tomto případě Navrhovatel, prokázat, že rozhodnutí o určení právního vztahu je nezbytné k uplatnění jeho práv (srov. § 80 občanského soudního řádu: „*Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.*“).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 101/2008, že „*je naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, dán zejména tam, kde by bez toho určení bylo ohroženo právo navrhovatele nebo kde by bez tohoto určení se stalo jeho právní postavení nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Jestliže se však určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba o splnění povinnosti.*“

Naléhavý právní zájem na určení právního vztahu je tedy dán v situacích, kdy určovací žaloba je preventivního charakteru, sleduje účel vytvoření pevného právního rámce pro odvrácení budoucích sporů a eliminuje stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu. Mělo by k ní být přistoupeno tehdy, když k odpovídající nápravě nelze dospět jinak. Pokud se však již vytvořil protiprávní stav, nemá prevence smysl a je třeba žalovat na odstranění tohoto stavu žalobou na splnění určité právní povinnosti (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96).

V tomto případě tedy není dán naléhavý právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel se může (a v řízení tak i učinil) primárně domáhat splnění povinnosti, resp. plnění, současně finanční arbitr nezjistil, že by právo Navrhovatele bylo ohroženo anebo, že by se právní postavení Navrhovatele bez tohoto určení stalo nejistým.

7.6 K rozporu námítka promlčení s dobrými mravy

V soudní judikatuře se ustálil závěr, že námítka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, jelikož se jedná o zákonný institut přispívající k jistotě v právních vztazích. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, dovedil, že „Jestliže by však výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednajícího by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy“. Předpoklady rozporu námítka promlčení s dobrými mravy shrnul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, a to že „Uplatnění námítka promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námítka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námítka promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení nároku Navrhovatele, který uplatňuje v řízení před finančním arbitrem, došlo vinou Instituce nebo že by námítka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, ani že by některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření práva uplatnit námítka promlčení. Finanční arbitr nemůže přisvědčit argumentaci Navrhovatele, že uplynutí promlčecí doby nezavinil, když finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel měl nejpozději v roce 2014 povědomí o tom, že mu vznikla tvrzená škoda, resp. že se na jeho úkor Instituce bezdůvodně obohatila.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námítka promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítka promlčení s dobrými mravy.

Navrhovatel neuvedl žádné závažné důvody, jež by mu bránily ve včasné uplatnění tvrzeného nároku, nezdůvodnil, proč se po ukončení Pojistné smlouvy až do roku 2017, kdy podal návrh k finančnímu arbitrovi, nezajímal o osud svých financí zaplacených Institucí, ani v čem konkrétně by měly spočívat závažné důsledky promlčení nároku Navrhovatele. Žádné okolnosti nenasvědčují tomu, že by námítka promlčení ze strany Instituce byla zneužitá v rozporu se zákonným účelem promlčení. Navrhovatel tedy způsobil marné uplynutí promlčecí doby vlastní nečinností, ačkoliv měl dostatečné informace pro uplatnění svých práv, a takovému jednání nelze poskytnout ochranu v podobě nepřipuštění námítka promlčení.

7.7 K návrhu Navrhovatele na spojení řízení

Podle § 140 odst. 1 správního řádu může správní orgán na požádání účastníka nebo z moci úřední usnesením spojit různá řízení, pokud se týkají téhož předmětu řízení nebo spolu jinak věcně souvisejí anebo se týkají týchž účastníků, nebrání-li tomu povaha věci, účel řízení anebo ochrana práv nebo oprávněných zájmů účastníků.

Finanční arbitr zjistil, že řízení vedené pod sp. zn. FA/ZP/148/2017 je řízení zahájená rovněž na návrh Navrhovatele, vedená proti Instituci s tím, že předmět řízení je odlišný od předmětu tohoto řízení.

V případě, že by finanční arbitr rozhodl o spojení všech řízení tak, jak navrhuje Navrhovatel, došlo by k neodůvodněným průtahům v tomto řízení, což je současně v rozporu s oprávněnými zájmy účastníků řízení. Z uvedených důvodů finanční arbitr uzavírá, že nejsou splněny všechny podmínky předpokládané správním řádem pro spojení řízení do jediného společného řízení, a proto o spojení řízení nerozhodl.

8. K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že právo Navrhovatele na zaplacení částky ve výši 44.924 Kč s příslušenstvím, ať již z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení, protože pojistná smlouva je neplatná, či z titulu náhrady škody, je promlčené. Současně finanční arbitr nezjistil právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka v93dkf5

